

Zajišťovací směnka

V případě, že směnka zajišťuje pohledávku osoby odlišné od remitenta za dlužníkem, který je současně výstavcem směnky vlastní, bude kauza zajišťovací směnky spočívat nikoli ve vztazích mezi dlužníkem a remitentem, nýbrž ve vztazích mezi dlužníkem a věřitelem z kauzálního vztahu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 CDo 4722/2007, ze dne 29.9.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně M. P. a. s., zastoupené JUDr. A.P., advokátkou, proti žalovanému Ing. J. K., zastoupenému JUDr. J. S., advokátkou, o námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu, vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 5 Cm 74/2005, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 3. května 2007, č. j. 4 Cmo 201/2006-96, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 3. května 2007, č. j. 4 Cmo 201/2006-96, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 12. října 2005, č. j. 5 Cm 74/2005-60, ponechal v plném rozsahu v platnosti směnečný platební rozkaz ze dne 25. února 2005, č. j. 5 Sm 401/2004-13, jímž uložil žalovanému zaplatit žalobkyni částku 540.000,- Kč s 6% úrokem od 5. května 2004 do zaplacení, směnečnou odměnu 1.800,- Kč a náklady řízení.

Odkazuje na výsledky provedeného dokazování, na ustanovení č. 1. I. § 17 zákona č. [191/1950](#) Sb. (dále jen „směnečný zákon“) a na ustanovení § 175 odst. 1 a 4 občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), soud prvního stupně uzavřel, že žalovaný neprokázal „pravdivost výchozích tvrzení, na nichž jeho námitky ve sporu stojí“. „Nebylo především zjištěno nic, co by mohlo jen nasvědčovat tomu, že se podepsal na směnku v údajích remitenta nevyplněnou. Nebylo také prokázáno nic, co by mohlo skutkově podpořit tvrzení žalovaného, že stávající žalobce jednal při nabývání směnky vědomě ke škodě žalovaného; ostatně žalovaný ničím neprokázal ani jím tvrzenou kauzální příčinu žalované směnky“.

Přitom zdůraznil, že „nebylo zjištěno vědomé jednání žalobce ke škodě dlužníka při nabývání směnky“, protože „žalovaný není v postavení dlužníka ze směnky, jemuž ve vztahu k žalobci jako novému majiteli směnky svědčí právo dovolávat se proti směnce vlastních kauzálních vztahů k původnímu majiteli směnky“, tj. D. T.. „Pro úplnost“ dodal, že ve vztahu k D. T. se žalovaný dovolával pouze toho, že mu „nic nedlužil a nedluží“, protože „za směnkou byla peněžní půjčka poskytnutá žalovanému společností M.“; ani pravdivost tohoto tvrzení však nebyl schopen prokázat.

Vrchní soud v Olomouci k odvolání žalovaného rozsudkem ze dne 3. května 2007 č. j. 4 Cmo 201/2006-96, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že směnečný platební rozkaz v celém rozsahu zrušil.

Odvolací soud doplnil dokazování prohlášením D. T. datovaným 15. března 2007, zopakoval důkaz výslechem svědků D. T. a M. R. a dospěl ke skutkovým zjištěním od soudu prvního stupně odlišným.

Především uzavřel, že „směnka byla vystavena na řad D. T., aniž by zajišťovala jakýkoli závazek žalovaného vůči němu“. V situaci, kdy žalobkyně „prostřednictvím svých zástupců Ing. V. a Č. A., věděla, že D. T. žalovanému půjčku neposkytl, dovodil, že směnka byla vyhotovena „s cílem předem

vyločit kauzální námitky žalovaného vůči žalobci po převodu práv ze směnky indosamentem na žalobkyni“ a „z tohoto důvodu žalobkyně nabyla směnky ke škodě žalovaného“. Námitku žalovaného „o neexistenci dluhu vůči na směnce uvedenému remitentu, který měla směnka zajišťovat, tak shledal nejen přípustnou ale i důvodnou. Současně dovodil, že „žalovaná směnka nemohla zajišťovat závazek žalovaného vůči společnosti M. 2000, a. s., která žalovanému částku 500.000,- Kč skutečně poskytla, když jako remitent není na směnce uvedena“.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, odkazujíc co do jeho přípustnosti na ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) a c) o. s. ř. a namítajíc, že „v dané věci je dán dovolací důvod nesprávnosti právního závěru odvolacího soudu, tak i nesprávný právní názor odvolacího soudu“.

Dovolatelka „kategoricky nesouhlasí se stávajícími skutkovými zjištěními“, je si však vědoma, že „toto pro dovolací řízení není s ohledem na znění ustanovení § 241 odst. 2 podstatné a nehodlá proto dovolací soud zatěžovat podrobnostmi“.

S ohledem na výše odkazované ustanovení občanského soudního řádu žalobkyni „nezbývá než vycházet ze skutkového stavu podle závěru odvolacího soudu“, přičemž současně „předesílá, že veškerá argumentace uvedená níže nevychází ze skutečného skutkového stavu věci, ale ze závěru odvolacího soudu, odmítá, aby bylo níže uvedené chápáno jako žalobcova změna náhledu na skutečnost“.

Dále akcentuje, že v prvopise předložila směnku, o které netvrdila nic jiného, než její údaje, a to, že byla vystavena. Teprve námitkami žalovaného byla zmíněna „kauza směnky“, s tím, že „směnka měla zajišťovat pohledávky někoho jiného vůči žalovanému než osoby uvedené jako remitent (svědek T.) a kauzou směnky je dluh vůči společnosti M. 2. a. s.“

Podle dovolatelky nemůže být sporu o tom, že směnka může být vystavena na řad třetí osoby, tj. osoby odlišné od účastníků kauzálního vztahu. Polemizuje rovněž se závěrem odvolacího soudu, podle něhož žalovanému přísluší námitky „ze vztahu vůči remitentovi“.

Proto požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

Dovolání žalované je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a je i důvodné.

Nejvyšší soud v první řadě předesílá, že jakkoli dovolatelka nesouhlasí se skutkovým stavem, na němž odvolací soud vybudoval své právní posouzení věci, ve skutečnosti (posuzováno podle obsahu) dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř. neuplatňuje; při posouzení, zda je dán dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. tak dovolací soud bez dalšího z takto zjištěného skutkového stavu vychází.

Podle ustanovení § 175 o. s. ř., předloží-li žalobce v prvopisu směnku nebo šek, o jejichž pravosti není důvodu pochybovat, a další listiny nutné k uplatnění práva, vydá na jeho návrh soud směnečný (šekový) platební rozkaz, v němž žalovanému uloží, aby do tří dnů zaplatil požadovanou částku a náklady řízení nebo aby v téže lhůtě podal námitky, v nichž musí uvést vše, co proti platebnímu rozkazu namítá. Směnečný (šekový) platební rozkaz musí být doručen do vlastních rukou žalovaného. Nelze-li návrhu na vydání platebního rozkazu vyhovět, nařídí soud jednání (odstavec 1). Nepodá-li žalovaný včas námitky nebo vezme-li je zpět, má směnečný (šekový) platební rozkaz účinky pravomocného rozsudku. Pozdě podané námitky nebo námitky, které neobsahují odůvodnění, soud odmítne. Podané námitky soud odmítne též tehdy, podal-li je ten, kdo k podání námitek není oprávněn (odstavec 3). Podá-li žalovaný včas námitky, nařídí soud k jejich projednání jednání; k námitkám později vzneseným však již nelze přihlížet. V rozsudku soud vysloví, zda směnečný

(šekový) platební rozkaz ponechává v platnosti nebo zda ho zrušuje a v jakém rozsahu (odstavec 4).

K otázce povahy a účelu řízení o námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu se Nejvyšší soud v obecné rovině vyslovil v rozsudku uveřejněném pod číslem 31/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ve kterém uzavřel, že na rozdíl od účinků odporu podaného proti platebnímu rozkazu, včas podané a odůvodněné námitky vydaný směnečný platební rozkaz neruší, nýbrž se v jimi vymezeném rozsahu pouze odkládá právní moc a vykonatelnost směnečného platebního rozkazu. Na základě podaných námitek soud v námitkovém řízení rozhodne, zda směnečný platební rozkaz bude ponechán v platnosti nebo zda bude zrušen a v jakém rozsahu.

Předmětem námitkového řízení mohou být, jak plyne z výše uvedeného, pouze námitky včasné a odůvodněné. Za odůvodněné lze přitom považovat jen takové námitky, z jejichž obsahu je zřejmé, v jakém rozsahu je směnečný platební rozkaz napadán a (současně) na jakých skutkových okolnostech žalovaný svou obranu proti směnečnému platebnímu rozkazu zakládá.

Žalovaný nemůže - se zřetelem k zásadě koncentrace řízení o námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu - po uplynutí lhůty k podání námitek uplatňovat takovou obranu, která nebyla uvedena již v námitkách. Nic mu však nebrání v tom, aby i v této fázi řízení uváděl nové skutečnosti, jež mohou mít - podle jeho názoru - význam pro posouzení důvodnosti obrany již (v námitkách řádně) uplatněné. Takové skutečnosti pak nelze považovat (směřují-li vskutku jen k doplnění dříve uplatněné námítce) za námitky nové (a tudíž opožděné), k nimž by již soud nesměl (v intencích zákazu formulovaného v ustanovení § 175 odst. 4 části věty první za středníkem o. s. ř.) přihlížet.

Mají-li mít námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu (tak jako v posuzované věci) původ v mimosměnečných vztazích účastníků, se směnkou toliko souvisejících (tzv. kauzální námitky), bude požadavek na řádné odůvodnění námitek naplněn zásadně jen tehdy, jestliže žalovaný v námitkách alespoň stručně vylíčí obsah tzv. směnečné smlouvy, jež byla bezprostředním důvodem vzniku směnky, popř. závazku konkrétního směnečného dlužníka (např. uvede, že podle konkrétního ujednání účastníků směnka zajišťovala určitou kauzální pohledávku) a dále vymezí skutečnost, v jejímž důsledku by měl být zproštěn povinnosti směnku zaplatit (např. že pohledávka směnkou zajištěná již byla zaplácena, zanikla započtením, uzavřením dohody o narovnání apod.) [srov. dále i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2009, sp. zn. 29 Cdo 2270/2007].

V poměrech projednávané věci (viz námitky čl. 15-18) je nepochybné, že žalovaný obranu proti směnečnému platebnímu rozkazu založil na argumentaci, podle níž směnka zajišťovala „půjčku poskytnutou žalovanému dne 4. března 2004 ve výši 500.000,- Kč společností M. 2. a. s.“ Tuto půjčku žalovaný splatil částkou 100.000,- Kč a ve zbývající části ji považoval za „vyrovnanou“ způsobem dále v námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu popsáním. Současně zdůraznil, že od D. T. (remitent) žádné finanční prostředky neobdržel, o čemž členové statutárního orgánu žalobkyně i společnosti M. 2. a. s. (Ing. J. V. a Č. A.) věděli.

Z takto formulovaných námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu je nepochybné, že žalovaný namítal neexistenci kauzy směnky ve vztahu k remitentovi (D. T.) a současně zánik kauzy směnky ve vztahu k společnosti M. 2. a. s.; přitom namítal, že šlo původně o blankosměnku, na které měl být jako remitent označena společnost M. 2. a. s. a nikoli D.T.

Právní posouzení věci, na něž rozhodnutí odvolacího soudu spočívá a podle něhož směnka nemohla zajišťovat závazek žalovaného vůči společnosti M. 2. a. s., která žalovanému částku 500.000,- Kč skutečně poskytla, když není na směnce jako remitent uvedena, shledává Nejvyšší soud nesprávným.

Soudní praxe je jednotná v závěru, podle něhož tam, kde směnka plní funkci zajištění závazků jiného subjektu, nemá námitka neexistence právního vztahu mezi výstavcem směnky a remitentem (námitka

nedluhu výstavce vůči remitentovi) místa; kauza směnky je nikoli ve vztazích výstavce a remitenta, ale ve vztazích výstavce a osoby, jejichž závazek vůči remitentovi se směnkou zajišťuje. Zajišťovací směnka tak nevyžaduje, aby její dlužník byl účastníkem zajištěného vztahu; nejde o bezdůvodnou směnku, jelikož dostatečným důvodem směnky je ujednání o tom, že povinnost jiného dlužníka bude zajištěna směnkou, kterou podepsal (k tomu srov. např. důvody rozhodnutí uveřejněného pod číslem 77/2009 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, jakož i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. května 1998, sp. zn. 1 Odon 140/97 a rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 17. února 2004, sp. zn. 5 Cmo 516/2003, uveřejněný v časopise právní rozhledy č. 9/2005). Není přitom žádný důvod, pro který by výše zmíněný závěr neměl platit i pro situaci, kdy dlužníkem z kauzálního vztahu a dlužníkem ze zajišťovací vlastní směnky bude tatáž osoba s tím, že věřitelem z kauzálního vztahu bude osoba odlišná od remitenta. V takovém případě (bude-li zde ujednání, podle něhož směnka zajišťuje pohledávku osoby odlišné od remitenta za dlužníkem, který je současně výstavcem směnky vlastní) totiž kauza zajišťovací směnky bude spočívat nikoli ve vztazích mezi dlužníkem a remitentem, nýbrž ve vztazích mezi dlužníkem a věřitelem z kauzálního vztahu.

V této souvislosti pak nelze přehlédnout ani to, že vzhledem k možnosti převodu zajištěné pohledávky bez současného převodu zajišťovací směnky, respektive možnosti převodu zajišťovací směnky bez současného převodu zajištěné pohledávky (k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. března 2006, sp. zn. 29 Odo 280/2005, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 8, ročník 2006, pod číslem 118, jakož i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. října 2008, sp. zn. 29 Cdo 243/2007) k „oddělení“ věřitele z kauzálního vztahu a ze zajišťovací směnky také dochází.

Skutečnost, že směnka byla vystavena záměrně ve prospěch osoby odlišné od věřitele z kauzálního vztahu, ve spojení s tím, že členové statutárního orgánu věřitele z kauzálního vztahu byli zároveň i členy statutárního orgánu žalobkyně, přitom může mít význam jen co do řešení otázky, zda námitka zániku kauzy směnky (viz námitky ohledně částečného zaplacení půjčky a „vyrovnání“ zbytku pohledávky) žalovanému přísluší i ve vztahu k žalobkyni, která směnku nabyla nedatovaným rubopisem.

Jelikož dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. byl dovolatelkou uplatněn po právu, Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 část věty za středníkem a odst. 3 věta první o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)